

Sygn. akt I C 1172/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2021 roku

Sąd Rejonowy w Kłodzku Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Daria Ratymirska

Protokolant: p.o. prot. sąd. Oliwia Zielińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 stycznia 2021 roku w Kłodzku

sprawy z powództwa A. P. (1)

przeciwko J. J.

o zapłatę kwoty 6781 zł

oddala powództwo.

sygn. akt IC 1172/20

UZASADNIENIE

A. P. (2) wniósł pozew przeciwko J. J. o zapłatę kwoty 6781 zł, w tym kwoty 5781 zł, tytułem zapłaty za należności, wynikające z faktury nr (...) z dnia 22.10.2018r., związanej z wynajmem samochodu zastępczego marki F. (...) nr rej. (...), oraz kwoty 1000 zł tytułem kary umownej, wynikającej z umowy cesji wierzytelności z dnia 22.10.2018r. - wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5.11.2018r. do dnia zapłaty. Wskazał, że strony łączyła umowa najmu samochodu zastępczego oraz umowa cesji wierzytelności, na podstawie której pozwany przejął na powoda swoją wierzytelność z tytułu odszkodowania w związku z najmem pojazdu zastępczego, przysługującą mu od sprawcy szkody, likwidowaną przez A.. Wobec odmowy przyjęcia przez towarzystwo ubezpieczeń odpowiedzialności za skutki wypadku, w tym odmowy zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego na rzecz powoda (jako cesjonariusza), niniejszym pozvem powód dochodził zwrotu tych kosztów od pozwanego, wnosząc dodatkowo o zasądzenie do niego kwoty 1000 zł, tytułem kary umownej, podnosząc, że pozwany wprowadził powoda w błąd, jakoby miał być poszkodowanym w wypadku z dnia 27.09.2018r., gdy tymczasem był sprawcą.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa. W sprzeciwie od nakazu zapłaty zarzucił, że sprawcą przedmiotowego wypadku była osoba ubezpieczona w (...) S.A., przeciwko któremu wniósł do tut. Sądu pozew o zapłatę, tytułem odszkodowania za uszkodzenie pojazdu marki N. (...) nr rej. (...), w związku z wypadkiem z dnia 27.09.2018r. (sygn. akt IC 937/19). Na rozprawie pozwany podniósł, że to powód namawiał go do wynajęcia samochodu zastępczego bez konieczności ponoszenia jakichkolwiek kosztów, zapewniając, że zostaną one w całości pokryte przez zakład ubezpieczeń, dlatego pozwany przystał na tą propozycję, podpisał dostarczone mu przez powoda dokumenty w zaufaniu do jego zapewnień. Pozwany zarzucił, że nie wiedział, jaka była stawka za najem pojazdu zastępczego, czy też jakiegokolwiek inne opłaty, ich wysokości nikt z nim nie negocjował i nie informował go, że może być obciążony tymi kosztami w przypadku odmowy ich zwrotu przez towarzystwo ubezpieczeń.

Stan faktyczny:

W dniu 27.09.2018r. w wyniku kolizji drogowej uszkodzony został samochód osobowy matki N. (...) nr rej. (...), stanowiący własność pozwanego. Powód telefonicznie złożył pozwanemu ofertę najmu pojazdu zastępczego, oświadczając, że najem odbędzie się bezgotówkowo, że pozwany nie poniesie z tego tytułu żadnych kosztów, zaś kosztami tymi zostanie obciążony zakład ubezpieczeń, udzielający ochrony ubezpieczeniowej sprawie wypadku z tytułu odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych

W dniu 28.09.2018r. strony zawarły umowę najmu pojazdu zastępczego, na mocy której pozwany otrzymał od powoda do używania samochód marki F. (...) nr rej. (...). Przy odbiorze samochodu, który został mu podstawiony przez pracownika powoda, pozwany został zapewniony, że nie będzie ponosił żadnych kosztów, związanych z wynajmem pojazdu, że koszty te zostaną pokryte przez ubezpieczyciela sprawy wypadku. Strony nie negocjowały stawki wynagrodzenia za najem ani innych opłat z tym związanych, w tym wysokości i podstaw obciążenia go karą umowną.

Pozwany podpisał dostarczone mu przez powoda dokumenty: umowę najmu pojazdu zastępczego wraz z ogólnymi warunkami umowy najmu, upoważnienie dla powoda do rozliczenia bezgotówkowego wynajmu pojazdu w Towarzystwie (...) sprawy zdarzenia oraz umowę cesji wierzytelności z dnia 22.10.2018r.

Zgodnie z umową cesji, pozwany przelał na powoda swoją wierzytelność z tytułu odszkodowania w związku z najmem pojazdu zastępczego, przysługującą mu od sprawcy szkody, likwidowaną przez A.. W § 1 pkt 4 – 6 umowy zawarto oświadczenia cedenta, że „wierzytelność istnieje, jest bezsporna, wymagalna, wolna od obciążeń (...),nie jest przedawniona, nie jest ograniczona przepisami prawa ani postanowieniami umownymi, nadaje się do zbycia, jest i może być dochodzona od zakładu ubezpieczeń w pełnej wysokości”, że „zakład ubezpieczeń nie informował go o żadnych okolicznościach prawnych lub faktycznych uniemożliwiających mu zapłatę wierzytelności w terminie, jak też nie zgłaszał żadnych zastrzeżeń w przedmiocie zasadności wierzytelności oraz jej wysokości i terminu zapłaty”. W § 1 pkt 7 zawarto postanowienie, że powodowi przysługuje kara umowna w wysokości 1000 zł – w przypadku złożenia przez pozwanego tych oświadczeń niezgodnie z prawdą. W § 9 umowy przewidziano, że cedent zobowiązuje się do zapłaty wierzytelności, przysługującej cesjonariuszowi z tytułu wynajmu samochodu w pełnej wysokości (...), gdyby uzyskanie tej wierzytelności przez cesjonariusza nie doszło do skutku, w szczególności gdy zakład ubezpieczeń odmówi wypłaty odszkodowania z jakichkolwiek przyczyn.

Powyższe postanowienia nie były uzgadniane indywidualnie z pozwanym, nie był informowany o tym, że będzie musiał pokryć koszty najmu pojazdu zastępczego w jakimkolwiek przypadku, w tym, jeśli okaże się, że to on był sprawcą wypadku.

Pozwany nie przeczytał przed podpisaniem dostarczonych mu do podpisu dokumentów, w tym umowy najmu pojazdu zastępczego i umowy cesji. Ufał w zapewnienia powoda, że wszelkie koszty z tego tytułu pokryje zakład ubezpieczeń.

Pozwany korzystał z samochodu zastępczego przez 25 dni (bezsporne).

W dniu 22.10.2018r. powód wystawił na nazwisko pozwanego, jako nabywcy usługi, fakturę nr (...), za wynajem samochodu zastępczego (3690 zł), dodatkowe koszty: bez limitu kilometrów (922,50 zł), bez udziału własnego (922,50 zł), podstawienie samochodu zastępczego do klienta (123 zł), odbiór samochodu zastępczego od klienta (123 zł), łącznie na kwotę 5781 zł, ze wskazaniem 14-dniowego terminu zapłaty.

Dowód:

umowa najmu pojazdu zastępczego z dn. 18.09.2018r., Upoważnienie, Umowa cesji wierzytelności z dn. 22.10.2018r. (k-10-13)

protokół zdawczo – odbiorczy (k-15)

faktura nr (...) (k-14)

zeznania pozwanego (k-61)

Pismem z dnia 7.11.2019r. (...) S.A. z/s w W. poinformowało powoda (w odpowiedzi na jego pismo z dnia 24.10.2019r.), że brak jest podstaw do wypłaty odszkodowania za wynajem pojazdu zastępczego, wobec odmowy przyjęcia odpowiedzialności za zgłoszoną szkodę. Zdaniem zakładu ubezpieczeń, wyłączną winę za spowodowanie zdarzenia, w wyniku którego doszło do szkody, ponosił pozwany.

Dowód:

pisma (...) S.A. (k-16-20)

Pismem z dnia 26.11.2019r. powód poinformował pozwanego, że towarzystwo ubezpieczeń odmówiło zapłaty na podstawie faktury wystawionej na kwotę 5781 zł za wynajem samochodu zastępczego, oraz, że ta kwota obciąża teraz pozwanego, a on już drogą indywidualną może się domagać od towarzystwa rekompensaty poniesionych kosztów.

Dowód:

pismo powoda z dn. 26.11.2019r. (k-21)

Pismem z dnia 23.03.2020r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 5781 zł, tytułem zapłaty za należności wynikające z faktury nr (...), oraz kwoty 1000 zł, tytułem kary umownej, wynikającej z cesji wierzytelności z dnia 22.10.2018r.

Dowód:

wezwanie do zapłaty (k-22-26).

W tut. Sądzie toczy się postępowanie z powództwa J. J. przeciwko (...) S.A. z/s w W. o zapłatę, tytułem odszkodowania za uszkodzenie pojazdu marki N. (...) nr rej., (...), w związku z wypadkiem z dnia 27.09.2018r., sygn. akt IC 937/19.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu.

Poza sporem było, że strony łączyła umowa najmu pojazdu zastępczego marki F. (...) nr rej. (...), z dnia 28.09.2018r., oraz umowa cesji wierzytelności z dnia 22.10.2018r., zgodnie z którą pozwany przelał na powoda swoją wierzytelność z tytułu odszkodowania w związku z najmem pojazdu zastępczego, przysługującą mu wobec ubezpieczyciela sprawcy wypadku drogowego z dnia 27.09.2018r.

Wobec odmowy przyjęcia przez towarzystwo ubezpieczeń odpowiedzialności za skutki wypadku, w tym odmowy zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego na rzecz powoda (jako cesjonariusza), niniejszym pozwem powód dochodził zwrotu tych kosztów od pozwanego w oparciu o § 9 umowy cesji oraz fakturę nr (...) (k-14), wnosząc dodatkowo o zasądzenie do niego kwoty 1000 zł, tytułem kary umownej, na podstawie § 1 pkt 7 umowy, podnosząc, że pozwany wprowadził powoda w błąd, jakoby miał być poszkodowanym w wypadku z dnia 27.09.2018r., gdy tymczasem był sprawcą.

Na podstawie zeznań pozwanego, Sąd ustalił, że treść pisemnej umowy cesji znacząco odbiegała od ustnych zapewnień powoda co do obowiązku pokrycia kosztów najmu pojazdu zastępczego. Ani stawka najmu pojazdu zastępczego, czy też wysokość innych opłat z tym związanych, ani też obowiązek pokrycia kosztów najmu w przypadku odmowy ich zwrotu przez ubezpieczyciela, nie były uzgadniane z pozwanym i zostały arbitralnie narzucone przez powoda, który takim postępowaniem, polegającym na zapewnieniu pozwanego o bezkosztowym najmie, wprowadził go w błąd co do treści czynności prawnej (art. 84 kc).

Przepis art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wyraża podstawową zasadę ochrony konsumentów, stanowiąc, że władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Zakres tej ochrony określa ustawa. W myśl art. 385(1) § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Do uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowania go z praktyki stosowania, konieczne jest stwierdzenie łącznego występowania czterech przesłanek. Mianowicie: 1) postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, 2) ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki stron pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami, 3) powyższe prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta, 4) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron.

Funkcja art. 385(1) § 1 kc sprowadza się z jednej strony do tego, że regulacja w nim zawarta stanowi normę interpretacyjną, a z drugiej do tego, że treść tego przepisu powoduje powstanie swoistego "domniemania abuzywności", tj. że dana klauzula umowna jest zakazanym postanowieniem umownym (wyrok SA w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2013 roku, VI ACA 1324/12).

Za nie uzgodnione indywidualnie ustawodawca określił te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385(1) § 3 kc). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385(1) § 4 kc). Powód okoliczności tej nie wykazał. Specyfika sposobu zawarcia przedmiotowej umowy zarazem jednoznacznie wskazuje na brak rzeczywistego wpływu konsumenta na jej treść.

Komentatorzy wskazują, że przez „dobre obyczaje” w rozumieniu art. 385(1) § 1 kc należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. W swoim orzecznictwie zarówno Sąd Najwyższy, jak i sądy powszechne przyjmują, że za sprzeczne z dobrymi obyczajami należy w pierwszej kolejności uznać wprowadzenie klauzul godzących w równowagę kontraktową stron, zaś "rażące naruszenie interesów konsumenta" polega na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04). Działanie wbrew "dobrym obyczajom" w rozumieniu powołanego wyżej przepisu w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 maja 2009 r., VI ACA 1473/08). Sprzeczne z dobrymi obyczajami są zatem np. działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 stycznia 2011 r., VI ACA 771/10). Jeżeli chodzi o rażące naruszenie interesów konsumenta to przyjmuje się, że występuje ono wówczas, jeżeli postanowienie umowne poważnie, znacząco odbiega od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. W wyroku z dnia 13 lipca 2005 r. (I CK 832/04, Pr. Bank. 2006, nr 3, s.8) Sąd Najwyższy stwierdził, że rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy przyjąć, że kwestionowane przez pozwanego postanowienia zawartej umowy nie zostały z nim uzgodnione indywidualnie. Konsument nie miał zatem wpływu na treść postanowienia umowy i nie było ono z nim uzgadniane (okoliczności przeciwnej powód nie wykazał). Przedmiotowe postanowienia nie dotyczą także głównych świadczeń stron, gdyż należą do nich tylko takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia (essentialia negotii).

W tej sytuacji w dalszej kolejności należało przyjąć, że przedmiotowe postanowienia umowy cesji zawarte w § 1 pkt 7 i § 9, dotyczące kary umownej i obowiązku cedenta zapłaty wierzytelności, przysługującej cesjonariuszowi z tytułu wynajmu samochodu w pełnej wysokości (na którą pozwany nie miał żadnego wpływu), kształtowały prawa i obowiązki stron w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, zakładały ogromną dysproporcję świadczeń, rażąco naruszając interesy konsumenta i jako takie spełniają przesłanki abuzywności, a w konsekwencji są wyłączone z umowy (art. 385(3) kc) i nie wiążą pozwanego. Opłaty, których powód domagał się w niniejszej sprawie, z tytułu kosztów najmu pojazdu zastępczego nie zostały wynegocjowane przez strony jako stawki wolnorynkowe, nie odzwierciedlają też faktycznych kosztów, jakie przedsiębiorca poniósł w związku z wynajęciem samochodu. Były to arbitralnie ustalone przez przedsiębiorcę opłaty, nie znajdujące faktycznego uzasadnienia w poczynionych nakładach, co w sposób rażąco narusza interesy konsumenta i może przynosić powodowi nieuzasadnione korzyści. Postanowienia, dające możliwość obciążenia strony niewspółmiernymi kosztami do wykonanej czynności, to niedozwolone klauzule umowne.

Na marginesie wskazać należy dodatkowo, że formułując w treści umowy postanowienie o karze umownej powód wprowadził nieostre pojęcie „niezgodności z prawdą” oświadczeń pozwanego co do tego m.in., kto był sprawcą wypadku. Powołując się na takie postanowienie umowne powód nie wykazał zarazem, że pozwany złożył to czy inne, wymienione tam oświadczenie, „niezgodnie z prawdą”, wszak ta abstrakcyjna kategoria nie może być ustalana jedynie na podstawie oświadczenia zakładu ubezpieczeń o odmowie przyjęcia odpowiedzialności za skutki przedmiotowego wypadku. Faktem jest zarazem, że w tut. Sądzie toczy się równoległe postępowanie z powództwa J. J. przeciwko (...) S.A. z/s w W. o zapłatę, tytułem odszkodowania za uszkodzenie pojazdu marki N. (...) nr rej. (...), w związku z wypadkiem z dnia 27.09.2018r., sygn. akt I C 937/19.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów, orzeczono, jak w sentencji wyroku.